

מסורת הש"ס

(6) [ומקנן 7, 8] מ"ח פרשה ויקרא, (5) ויקרא 7, (4) וספ' ה, (3) [ספ', 4] 5' ונשיא, (1) [במדרש טו], (2) ויקרא 5, (3) [ומקנן 7, 8] 9' 5' כצור, (4) [ועל 7, 8] (5) [ועל 7, 8] (6) [ומקנן 7, 8].

תורה אור השלם

- אם הכהן והקשית יתקא לאשמתא דהעם והקריב על שחטאנו אשר חטא פר בן בקר תמים לוי לתקאתא: ויקרא ד ג
- ודביא אל תמים מן הצאן בערפק לאשם אל הכהן ובפר עליו הכהן על שגטאו אשר שגג והוא לא ידע והסכל לו: ויקרא ה יח

תוספות הרא"ש

צבור מוצא מכלל יחיד. דכתיב ואם נפש אחת חטטא בשגגה מעם הארץ, וצבור שחטאו בשגגים בכלל כדורשין לעיל דפ"ק דמיוח כל חד וחד כשבה או שפירא. והוציא הכתוב צבור שפשאו (בבבארא) [בבבארא] מכלל זה להביא פר ומשיח נמי בכלל נפש המצויא מזה הכלל לחיותו כפר: או כל כך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד: שגם נשיא היה בכלל ואם נפש הכלב ששבה או שפירא ויצא לדורו כשעיר, ואית ספרים גורסי נשיא מוצא מכלל צבור ומשיח מוצא מכלל צבור. וד"ס נשיא [מצא] מכלל צבור שששו בשגגתו דמיוחו כשבה או שפירא כל חד מנייהו דכתיב מצוי' אה וספירו ורובא, וגם נשיא היה בכלל ויצא לדרך כשעיר. וגם משיח היה בכלל ויצא לדרך כפר, וליכא פירושי דנשיא ומשיח היו בכלל: ונשיא העדה ודבה לא יצא מני מכלל שגם הוא בהוראתו כ"ד מתכפר עם הצבור: ויחיד בפני עצמו (מתכפר עם צבור מכלל) מתכפר בפ"י. דמקמי מתכפר בפ"ע משמע שויה ויחיד להתכפר עמהם. ויח"ד כגון שחטאו גם הצבור בהוראת כלל ואשמועינן ולא מיל להוריה פר בבבא, דאי בגדל הוא צבור כלל מאי מתכפר לו בפ"ע פשיטא קלא כגאן מתכפר לו, ויעד ארעא כגאיי מותיקם אם לא בעינן לה שחטא (כוראל) [כוראל] צבור, ובגמ' מוקי לה כגון דאורי בבירי אסורי הוא בחבל דהו בעי'. הורה עז הצבור דאורי תרווייהו בחבל מתכפר לו עם הצבור, וירוש' משנה שאית צריכה היא דהאי מתכפר פר חלב שכלל דחייב עליו פר שחטא שפמיאין הצבור בעי' אלא אנב סיפא נקטא דפירקא דרשין ליה בגמרא וסדרא דמי שאינו מתכפר עם הצבור בבחי' א"ל מביא לעצמו. והי"ז אם חטא עם הצבור בהוראה יביא פר לעצמו:

שאין ב"ד חייבין עד שיוור לבטל בו, ופשיט' דיל שבא לפרש הטעם למה מתכפר עם הצבור והואיל ושויה משיח לצבור ששטח חייב אלא על שגגת משיח עם העלם דבר מתכפר נמי עמהם כשהורה ועשה (מהם) [נעמה]. ולא נהור דאין צריך שטע לאה קרא דריש בגמרא, ועוד מובלבל בהוראה וקרא בעי' (ויליא) [ויליא] לפרושי דאף אם הורה ועשה משיח עם הצבור בעי' מתכפר עמהם דהא משיח בעבודת כוכבים כיוחיו, ונראה לפרש שאין ב"ד חייבין בו תחילת דבריו הוא. ואי"צ (חני ושאין) [דחני שאין] כה"ג תנן ברפ"ק דבסכת ירש שאפר כירה מוכן הוא ותחילת הדבור [תוא] אילונו תנא ואפר כירה מוכן הוא: שאין ב"ד חייבין, פרש"י לו חטאנו כ"י"ם דאמר בפירקא דלעיל ב"ד מביאין על דיוחן וזן פטורין, ותימא דבריש מביחלין פירש אהא דאמר שומאל אין ב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרים. כלומר כשעושין קהל או רובן עבירה ע"פ של ב"ד כ"ד על הבאת קרבן קאי דומיא דמשיח: ח"י משיח שהורה עם הצבור ועשה עם הצבור יביא פר לעצמו ודיון הוא, פי' ודיון הוא שלא יביא שקלי וטרי עד דסתר האי דינא, ודאיה הוא שיביא לעצמו. אלא דיליק לה מקרא שמתכפר עם הצבור: ח"י דאקמרת הורה בפ"ע מתכפר בפ"י, יע"כ דבאיתא חרי הוראות כדפרשית, והכי משכחת לה הודרה כגון משיח וגם הורו ב"ד, ומקיל בה ר"פ בשוין שכולן מופלאים ולא כביר לי שפיר מאי הפי' מופלא דראוי להורא חינו דגמיר כולי התמודא כשעושין בן עזאי וגמירי וסביר ומאי חסיד ליה להיווח נקרא מופלא, ואפשר דמושיבין בסנהדרין אע"פ שאינו ראוי להוראה לא לא משבח ראוי להוראה, ואותן אחרים להוראה נקראים מופלאים, והבא מירי שכולן ראויים להוראה:

צבור מואל מכלל יחיד. דיחיד מציא כשבה או שפירא וצבור מציא פר: **נשיא מואל מכלל יחיד**. דככלל אס נפש אחת⁽¹⁾ הוא ומואל מכללו דיחיד מציא כשבה או שפירא ונשיא מציא שפירא: **מה נשיא בשגגה מעשה בלא העלם דבר וכו'**: **צבור צפר ואין מציאין אשם סנוי**. כלל כדאמר לקמן דכתיב ביה כחשם תלוי⁽²⁾ ואס נפש כי תחטא וגו' ולא ידע ואשם וכתיב וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע⁽³⁾ מי שחטאמו ושגגתו שזה חייב בשגגת מעשה בלא העלם דבר יאל כהן משיח שחטא העלם דבר וכו"ש **צבור ידלא מאשם תלוי** משום דהעלם דבר כדציא כתיב צה ואין מטאמו ושגגתו שזה דבעינן העלם דבר עם שגגת מעשה ועוד דצבור אינו בכלל נפש: **נשיא⁽¹⁾ משיח מציאין שפירא בעבודת כוכבים דכתיב כפרשת שלן קי אשמים בעבודת כוכבים⁽²⁾ ואס נפש דלחד יחיד ולאחד נשיא ולאחד משיח במשמעו: ומציא אשם ודאי**. דין נשיא ודין משיח דכתיב **באשם וגולות ובאשם נשילות⁽³⁾ נפש נאשם ונשיא בכלל נפש אחת הן וצבור אין מציאין אשם ודאי דאינן בכלל נפש אחת והא דתנן⁽⁴⁾ אין חייבין אלא על דבר שזונו כרת ושגגתו מטאח וכן המשיח היה משמע דב"ד הוא דאינן חייבין כלל עד שיוור דדבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו מטאח אשם הורו כשחייבין על זדונו כרת ושגגתו אשם פטורין לגמרי ועוד דלאשמות אין כחס דין שוגג דעל דזון הוא מציא אשם וכן המשיח אין מציא פר אלא דבדב שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו מטאח אכלל במקום כרת ודאי חייב אשם לפי שהוא בכלל נפש אחת דלכיה הוואה לצבור דאין מציאין פר במקום אשם: **ומנא ליה**.**

דאינו משיח מציא אשם תלוי: דכתיב כחשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מתטאמו מי שחטאמו ושגגתו שזה דאינו חייב עד מהי הכל בשגגת מעשה דהיינו יחיד וכל נשיא שחטאמו ושגגתו אין שזה דאינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: **לאשמה העם** דע"כ **לא קאמר ליה**. כלומר מלאשמת העם קאמר דנפקא ליה דאין מטאמו ושגגתו שזה דמשיח כצבור והא אכתי **ע"כ לא קאמר ליה** היקא דלאשמת העם דעיינן לה הוועמד לאשמת העם במקומו דהא קאמר אע"ג דאילו לא נלחמר לאשמת העם יוכלנו ללמוד מן הדין דמשיח לריך העלם דבר עם שגגת מעשה⁽¹⁾ **לצבור וקאמר נראה למי דומה צבור צפר ואין מציאין אשם תלוי ומשיח צפר ואין מציא אשם תלוי** דבעינן זה הוא דומה משיח לצבור אע"ג דאילו לא נלחמר לאשמת העם ויהא קאמר דמלאשמת העם נפקא ליה דמשיח אין מטאמו ושגגתו שזה דאין מציאין אשם תלוי והאל כל נשיא לאשמת העם הוא דן ולמד: **אלא אשם כדי נספה**. אלא עיקר הדין שהוא דן קי הוא צבור צפר ומשיח צפר מה צבור אינו חייב אלא

הורה כהן משיח פרק שני הוריות ז.

על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר ושגגת מעשה: **באתני⁽¹⁾ הורה**. כהן משיח בעצמו כגון דמורו צתרי לאסורי ב"ד בחלצ והוא בעבודת כוכבים: **נמכר לו בפני עצמו**. דמציא פר כשבה עצמו דאי הורה הוא בפני עצמו ולא הורו ב"ד כלל לא לאסרין למיתמי דחייב להציא פר דמקרא מלא הוא אלא כי

לאסרין למיתמי כגון שהורו בפני אסורים: הורה עם הצבור. ב"ד כגון דהורו צמדא לאסור הוא בחלצ וכן בחלצ: **נמכר לו עם הצבור**. שהוא מתכפר בשל ב"ד ומפני מה מתכפר בשל בית דין עם הצבור כי הורה עם הצבור לפי צדבדכים הרבה שזה משיח לב"ד שאין ב"ד חייבין קרבן עד שיוור לגטל מקלגת וכן המנשיח וכו' והואיל והוואה משיח לב"ד הלכך כי הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר עם הצבור. והא דקמני שאין ב"ד חייבין ולא קמני שאין צבור חייבין סתמא ככ"מ דלחמר לעיל בפ"ק⁽²⁾ ב"ד מציאין על דיוכן פר וכן פטורין: **ולא בעבודת כוכבים**. אין חייבין קרבן: **גב' מה נשיא מטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור**. משום דבשגגת מעשה בלבד הוא מציא שפירא והואיל ומטאמו בשגגת מעשה הוא כיחיד דעלמא הלכך כי מטא ע"פ ב"ד עם הצבור דהוי העלם דבר עם שגגת מעשה מתכפר עם הצבור ועוד שכן מתכפר לו עם הצבור ציוה"כ לפיכך מתכפר לו עם הצבור אלא על הורה בפני עצמו וכו': **ס"ג דכתיב** כהן משיח על מטאמו אשר חטא דמשמע דכי חטא בפני עצמו הוא דייאח בפני עצמו הא אס חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: **ס"ד**. דכי הורה משיח בפני עצמו דמורו צתרי לאסורי מתכפר בפני עצמו אי הוואה מופלא ב"ד והן אינן מופלאין פשיטא דמתכפר בפני עצמו דהוראה דידעו לאו כלום היא: **ובעני איסויי**. כל חד וחד מצבור: **כשבה או שפירא**. דהא מנן לעיל בפ"ק (דף ד'): **אי שלא היה שם מופלא של ב"ד דלא הויא הוראה שאל"פ שאינו מסנהדרין שאליו היה שם לא הויא הוראה כדלמרינן⁽³⁾ מלי סנהדרין אפי' [נאס] קטן שצבולא לא היה שם לא הויא הוראה כדלמרינן⁽⁴⁾ מלי סנהדרין אפי' שאליו מסנהדרין שאליו היה שם לא הויא הוראה וכשגגת מעשה לחודיה דמי דמיימי כל חד וחד כשבה או שפירא הי"ז כי הוי הוא מופלא והן אינן מופלאין כי הורה בפני עצמו והואיל והוא לא היה שם עמהן פשיטא דמתכפר בפני עצמו דהוראה דידעו לאו כלום היא: **אי הוה מופלאין והוא אינו מופלא**. כי הורה בפני עצמו אמאי מתכפר בפני עצמו: **והא הוראה דידעו לאו כלום היא**. דכיון דאינו מופלא לא ידע מאי קח מורה ולא דאיה הוראה מעליא וכשגגת מעשה לחודיה דמי ואשכחן משיח בשגגת מעשה גרידמא פטור לגמרי כדלמרינן כסוק פירקא⁽⁵⁾ שאין מטאמו שזה ליחסידי אמר**

תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים יכול יביא פר לעצמו ת"ל⁽¹⁾ **ועל המאטו אשר חטא הא כיצד חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור היכי דמי** אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין **פשיטא דמתכפר לו בפני עצמו הוראה דלהן ולא כלום ובעני אתויי כשבה או שפירא כל חד וחד ואי דאינן מופלאין והוא לאו מופלא אמאי מתכפר לו בפני עצמו הא הוראה דידיה ולא כלום היא** **חייבין בו תחילת דבריו הוא**.

תוספות

מה צבור הורו ועשו אחריהן בהוראתו בו, ממה הילך שיין לנמותו לב"ד דכדמצי לאשמת העם וטפי מתכפר לומר מה צבור אין חייבין עד שיוור הן אחרים אף משיח לא יהיה חייב בו: **לא אם אפרת בנשיא שכן ככפר' זו ביוה"כ**. המ"ל שכן נשיא

עין משפט גר מצוה

ה א מיי" ס"י"ב מה'י' שגגת הללס צ סתם שפין רתו:

ו ב מיי" סס פטיו' הל' א סתם סס:

ז ג מיי" סס הל' ב:

ח ד מיי" סס הללס ד:

ט ה מיי" סס הל' 6:

י ו מיי" סס ופיר' הל' א [ופיג'] הללס צ סתם סס:

רבינו חננאל

כוכבים שעברו בימי צדקיהו בודון הוות ומידר לאו בר קרבן הוא, ומדהדרין ולטעמי אילים צ"ו וכבשים צ"ו שחקריבו מי אשכחון לחו בכל התורה כולה, פי' חזא דאיל וכבש לא אשכחון דאתי חטאת בכל התורה כולה, ותו דטפי מפר ושעיר לא אשכח בעבודת כוכבים אלא הוראת שעה היתה וליכא למיספקי עלה וכל זו השמורה ישנה נמי בתמורה כפרק שברבנות היחיד: פתני' הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פייהם אותו שבט חייב וישאר כל השבטים פטורין, דביר ר' יהודה וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הורית ב"ד הגדול כלבד שנאמר ואם כי עדת ישראל ולא עדת אותו השבט מפורש בספרא עדת ששאר עדת המיוחדת בכל ישראל זו מטהרין גדולה שבלשכת הגזית אוקימנא לעיל (דף ה:) דמאן חכמים ר"ש: ח"י הורו ב"ד, פי' ושעיר קהל או רבד על פייהם וידעו שטעו וחזרו כהן מת אחד מב"ד פטורים אחד מן הצבור חייבים, מאן תנא אמר ר' יורא ואמר ר' אבא ר' ירמיה בר אבא ר"מ אלא דאמר ב"ד מייחו ולא צבור וחקי כשפטא ב"ד אחד מב"ד פטורים מלהביא פר, דהוריה לה חטאת שמתו בעליה מה אחד מן הצבור חייב: ב"ד להביא הפר דהא כולתו ב"ד קיימי, מתקף על רב וביק מביא דלמא רש"י הוא דאמר צבור מייחי וכו' מייחי והכי קאמר מה אחד מב"ד פטור' דהוה ליה חטאת שכתו בעליה מה אחד מן הצבור חייבין צבור הצבור מתין, פי' ב"ד א"ל שאין ניתנו אלא שחטא, ואל אביי לא מציח לאוקמא כר"ש דהא שמעינן ליה דאמר חטאת השותפין לא אורא למיתא, דתניא פר ושעיר יו"ה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן פי' ר"ל הספיק להקריבין עד שנומצא הראשונים למיתא, דביר ר' יהודה דקסבר ר' יהודה חטאת צבור פתח, והכי מפורש בתוספתא יומא (פ"ג) ר' אלעזר ור' שמעון אומרי ירעו עד שיסאמרו וימכרו ויפלו וידמיו לגרבה שאין חטאת צבור פתח, פי' תנא הפר של יוה"כ דלאו צבור הוא אלא דשותפין ארזן וכיוח דכתיבי והקריב אחת את החטאת אשר לו וגו' וידעו אצל ר' שמעון כדון מתכפר עם הצבור שחטא דאלמא אם מה אחד מן השותפין קרב כדון שאם מה אחד מן הצבור קרב, ואמאי קמני מה אחד מב"ד פטורין איסור כי מה לקרב, והא מתניתא איתא ביומא בפ' הוציאנו לו, והכי תנא בתוספתא המורה (פ"ב) המפריש חטאתו ואברה והפריש אחת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה הרי' שחטא עומדות יביא איור מןו שחטא הענייה הורעה עד שחטאתו וימכר ויפלו דמיה לגרבה, ר' אומר תמות ומורים חכמים לר' במפריש חטאתו ואברה והפריש אחת תחתיה והקריבה אחת"כ נמצאת הראשונה שחטתו, ות"ר בספרא פרשת יחיד ואם כבש יביא קרבנו ומנן את אומר המפריש חטאתו ואברה והפריש אחת תחתיה ואח"כ נמצאת הראשונה והן שחתין עומדות שיביא אחת מהן שחטא ת"ל יביא יכול יביא שחתין ת"ל יביאנה אחת אתה מביא ואינו מביא שנים, ואמרי עלה בתמורה פירק שי קריבנות היחיד (דף טו) והא חטאת דפיישא מה תנא עלה, אמר בר המנצנא תנא ר' יהודה אומר ורעה

ר' שמעון אומר מטה, ושקלינן וטרינן בה טובא, ואסיקנא דר' יהודה אליבא דרבנן דפליגי על ר' בתוספתא אמרה ודנתן התם חטאות יחיד שכפור בעלים [מתח] ושל צבור אין מתות, ר' יהודה אומר [ימותן] אוקימנא באברה בשעת הפרשה ור' יהודה אליבא דר' אמר ליה בר יוסף כהניס קא אמרת כהניס עם לעצמם שנאמר על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר, פי' דינם כדון צבור ולא כשותפין, ולענין חטאת שותפין לר' שמעון מטה, א"ל אביי (שיין לרף ו צ"ב) אלא מעתה נתייר מה בהוראה, וכי תימא הכי נמי טפי להו שבטים, [ס"א נפישו להו פריס] פירוש למאן דאמר כל שבט ושבת מייחי י"ג פריס בעי ור' שמעון צ"ד: אמר רב אחא בר יעקב לא מייחי בהוראה אלא מאן דאקרי קהל ושבעט של לוי לא אקרי קהל שנאמר ואמר אלי' מהן אחריהם ונתחין לקהל עמים ונתח את הארץ והאת לזרעך אחריך אחות עולם כל שיש לו אחיהה קריי קהל וכל שאין לו אחיהה אינו קריי קהל, פי' ולמים לית לא אחיהה, אקשי' א' הכי בצרי להו, פירוש ייא הוא ופרקין משמיה דאביי אפרים ומנשה כראובן ושמעון ויהו' לר, א"ל רבא והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם, לתולה הקשיות לראובן ושבעון על כר' דצבור אחר הורה אביי ולא הוא חלוקין בדגלים, פירוש דכתיב וגל מתנה אפרים וגו' ועליו מטה מנשה, ופרקין כרי לחלוק כבוד לדגלים, פירוש שחתין עומדות ויביא אחת מהן שחטא ת"ל יביא יכול יביא שחתין ת"ל יביאנה אחת אתה מביא ואינו מביא שנים, ואמרי עלה בתמורה פירק שי קריבנות היחיד (דף טו) והא חטאת דפיישא מה תנא עלה, אמר בר המנצנא תנא ר' יהודה אומר ורעה

(ה' ק"ה פנחש"י).